

Graviditet og legemidler – hva bør du vite?

Hva bør en farmasøyt kjenne til – og hva kan du gjøre?

Viktige momenter

- Gravide må aldri slutte med reseptpliktige legemidler uten å ha rådført seg med legen først.
- Hvis valget står mellom flere ulike medisiner, bør en gravid bruke legemidlet med best dokumentert effekt og sikkerhet.
- Det er viktig at medisinen blir gitt i rett dose, slik at sykdommen behandles best mulig. Hvis ikke utsettes fosteret for dobbel risiko, det vil si risikoen ved dårlig behandlet sykdom og risikoen forbundet med selve legemidlet.
- Under graviditeten skjer en rekke fysiologiske forandringer som kan påvirke farmakokinetikken til legemidler. Ofte trenger gravide høyere doser enn ikke-gravide.

Gode kilder og oppslagsverk

RELIS

www.relis.no

Norsk legemiddelhåndbok

– eget kapittel om graviditet og legemidler (G7) med vurdering av hvert enkelt virkestoff (lenke til samme info under preparat-omtalen i Felleskatalogen).

www.legemiddelhandboka.no

UKTIS

www.uktis.org

OTIS

mothertobaby.org

Janusinfo

www.janusinfo.se

FOR DE GRAVIDE SELV:

Trygg Mammamedisin

www.tryggmammamedisin.no

Telefon: 22 92 11 00

(åpen hverdager kl. 09.00–11.30)

TEKST: Gro Cecilie Havnen, cand.pharm., RELIS Sør-Øst

Gravide blir syke, og syke kvinner blir gravide. Det betyr at gravide trenger å behandles med legemidler. I Norge har rundt 80 prosent av de gravide brukt legemidler under svangerskapet. Samtidig er en stor andel (kanskje rundt halvparten) av graviditetene ikke planlagte, noe som kan innebære at kvinnen kan ha brukt uheldige legemidler før hun visste at hun var gravid.

Overvurderer vi risikoen?

Det er velkjent at bruk av enkelte medisiner hos gravide kan skade barnet i magen. Flere undersøkelser har likevel vist at de gravide selv, men også helsepersonell, overdriver risikoen ved bruk av legemidler under graviditet. Trolig skyldes mindre enn 1 av 100 misdannelser hos barn at mor har brukt medisiner mens hun var gravid.

Overdreven frykt for å bruke medisiner kan være uheldig. Det kan medføre at gravide ikke blir optimalt behandlet, selv for alvorlige tilstander. Det er også kjent at mange gravide har dårlig legemiddeletterlevelse fordi de ønsker å beskytte barnet. Effekten kan imidlertid bli motsatt. Hvis en gravid kutter ut eller reduserer dosen av et viktig legemiddel, kan dette gjøre henne sykere. Dette kan igjen gå ut over barnet i magen, som er avhengig av mors helse.

Sykdommen kan være farligere enn medisinen

All bruk av medisiner under graviditet er en avveining mellom nytte av medisiner og mulige uheldige effekter hos mor og barn. Gravide bør så klart unngå unødvendig bruk av medisiner, men i mange tilfeller kan sykdommen hos mor utgjøre en større risiko for barnet enn medisiner som brukes i behandlingen. Dette gjelder særlig kroniske sykdommer, slik som epilepsi, lavt stoffskifte, diabetes og astma. Akutte tilstander, slik som for eksempel høy feber og infeksjoner, kan imidlertid også være uheldig for barnet.

Det er også viktig å tenke på mors helse og trivsel under svangerskapet. Det er altså ikke bare risiko for barnet i magen som skal tas med i risiko/nytte-vurderingen. For å kunne gi et godt svar, må vi derfor også kjenne til hva som er risikoen ved å ikke behandle.

Figur 1. Både behandling og manglende behandling kan innebære potensiell risiko. Nyttens skal være større enn risikoen. (Illustrasjon: Pixabay.com)

Hvordan kan farmasøyter bidra?

Apoteket er en gunstig arena for å kunne gi kunnskapsbaserte råd til gravide om legemiddelbruk og egenbehandling. Farmasøyter i apotek er dessuten lett tilgjengelig helsepersonell og kan møte gravide tidlig i svangerskapet, det vil si før de har vært til første konsultasjon i svangerskapsomsorgen.

- For å gi gode råd må du bruke egnede informasjonskilder (se forslag).
- Ha i bakhodet hvordan informasjonen kan oppfattes (tenk risikokommunikasjon).
- Lytt til kvinnen – hva er spørsmålet/bekymringen? Bruker hun medisinen riktig?
- Formidle både risiko og nytte ved legemiddelbehandlingen.
- Dosen skal være så lav som mulig, men så høy som nødvendig.
- Ta deg tid/søk hjelp – det er bedre med et godt svar enn et raskt svar.
- Ved henvisning til legen – forklar hvorfor.